

Mészöly Miklós

Mészöly Miklós filmterve Tóth Jánosnak

<https://doi.org/10.31176/apertura.2019.15.2.9>

Mészöly Miklós

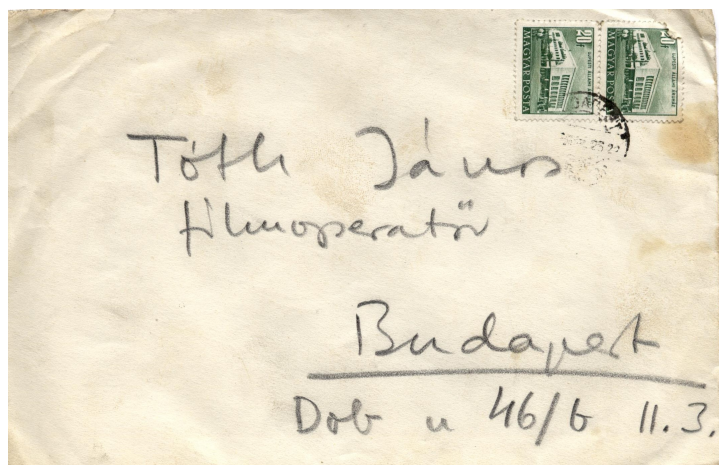
Mészöly Miklós filmterve Tóth Jánosnak

Városkép (esetleg éppen Budapest?) – de csak háztető-panorámán keresztül: a legkülönfélébb tetők, romlók és újak, ódon stíl-házaké és moderneké, gyaraké, pályaudvaroké stb. – de mindez úgy, hogy ez a tető-labirintus a maga különös és mindennapi életünkben elég kevésbé figyelemre méltatott tartozékaival együtt kerüljön lencse elé, dinamikus hangulati egységbe fűzve. Tehát: kémények, cserépsíkok, bádogfelületek, kiszögellések, kéményseprő-pallók, esőcsatornák részletekre rámenő, szuggesztív felfedezése és bemutatása.

Aztán perspektivikusan: a tetőrengeteg és az ég.

Fény-árnyék hatások a tetőkön. Elborul az ég. Esni kezd. Az előbb csak gyér, majd egyre szaporább esőcseppek játéka a különböző tetőrészleteken.

Zuhogni kezd.

Mészöly Miklós levele

Ettől kezdve a zuhogó, ömlő, spriccelő vizet mutatjuk be a tetőlabirintusnak már ismert, ill. váratlanul újszerű részletein keresztül. Egyszóval a víz festői, szinte élőlényzerű útját lefelé, a legkülönbözőbb módokon és tárgyi elemekhez kapcsolódva. A képsornak mintegy összegezője: az esőcsatornában ömlő, ill. csatorna híján lecsurgó víz. (Itt is a csatornák vizuális változatosságára kell törekedni, ügyelve a hangulati egymásutánra, kontrasztra stb.)

A csatornák, ill. csurgások útját követve lassan távolodunk a tetők világától, és közeledünk a föld felé. (Pl. csurgások estükben, a levegőben fotografálva, jól megválasztott pillanatokban, mikor valamilyen tárgyba ütközve „gellert” kap a víz; – aztán a nagy mélységet, ill. magasságot érzékeltető beállítások, amikor a csatornákra közvetlen közről lenézünk felülről, és felnézünk

alulról; – a függőleges csatornák kicsapódó spricceléseinek játéka; – stb.)

Lent vagyunk a földön. A csatornák mind befúródnak a földbe. Vagy a járdára csurgatják a vizet. Ezt a mindennaposságot felfedezésszerűen mutatjuk be, gyors, ugyanezt aényt ismétlő és variáló képsorral.

Követjük a tovább ömlő víz útját az úttestre, ahol az utcai csatornanyílások nyelik el. Ezeknek az úttesten áradó vízfolyásoknak spontán – s ismét élőlényyszerű – formálódását, mozgását, fény-árnyék játékát mutatjuk be.

Hangsúlyos érzékeltetése annak, hogy *minden* lezúduló víz a csatornanyílások felé törekszik.

S lemegyünk a víz után a föld alá. A város alatti vízelvezető hálózatnak a világába kerülünk. Itt már a megcsendesedett, de szinte feketén hömpölygő víznek az útját követjük; a képsor sötét, drámai. A földalatti vízelvezető hálózat tárgyi adottságain keresztül azt a mérnöki, s az emberi organizációt még ebben az „alvilági” szektorban is jellemző céltudatosságot érzékeltetjük, ami a tető-labirintus bemutatásánál inkább játékosságban, spontán esztétikumban, s a formák levegősebb összhatásában nyilvánult meg. (A zene – ami az eddigiek során igen kifejező része volt a filmnek – itt esetleg teljesen el is maradhatna: csak a képek sora s a feketén hömpölygő víz loccsanásai.)

Képsor világosodik. Közeledünk a csatornahálózat kivezető nyílásaihoz. Hirtelen robbanó napfény. Ebben a világításban látjuk a különböző szenny- és vízkivezető csatornák nyílásait, amint árad ki rajtuk a piszkosan habzó víz. Mindezt több változatban, helyen és formában.

A képsor (s zene) innét kezdve egyre derűsebb: az olajos, hordalékos és szemetes, szinte szurkosan kiömlő víz egyre inkább oldódni és tisztulni kezd egy tágabb víztükör csillogó, játékos ezüstjén.

Lassú, békés vízáramlás képével egy pillanatra becsapjuk a nézőt. Falevél, leveles ág sodródik a hullámokon.

Aztán a zene hirtelen vadabb, drámaibb ütemre vált át: két szélhajtott nagy felhőgomoly egymásba tűnését látjuk, mintha fehér habokká korbácsolt vízpuhatag látványa kísértene, költői elrajzolással.

Erről a képről megyünk át az előbb még csendesén hömpölygő vízre: a sodra most már egyre vadabb, tarajosabb (mint mikor egy kisebb fajta vízlépcső meggyorsítja és meghabosítja a vizet), aztán követjük ennek a meggyorsult sodrásnak az útját, egészen addig, míg váratlanul szédítő mélységbe zúdulnak le a hullámok, s lent felhős habzással szinte egy gomollyá állnak össze.

Távolodva – de a kép középpontjában ezt a gigantikus habzást hagyva meg: – mind magasabbról, felülről fotografáljuk egy fokról-fokra kibontakozó, hatalmas vízierőmű lezúduló vizét.

mintegy felemelővé válik.

Zenei csúcspont.

Ha fentiekből nem derült volna ki: semmiképp se egyfajta vízről szóló ismeretterjesztő filmre gondolok, hanem általában a létjelenségek – tárgyak, folyamatok – szükségszerű és értelmes körforgásának sugalmazás-szerű filmkölteményére. A zene a képekkel egyenértékű kifejezőeszköz kellene legyen – már csak azért is, mivel a tárgyi környezetén kívül az egyetlen mozgó, élőlényyszerű szereplő a víz – s ez az egy szereplő megkívánja az állandó asszociációs kiegészítést, hogy „még előbb” legyen. S ezt jelen esetben a zenének kellene biztosítani, ill. elősegíteni.

